

متوترکسات

ضدسرطان هایی مثل مول، ضد بیماری های روماتیسمی مثل آرتريت روماتوئيد، ضد بیماری های پوستی مثل پسوریازیس می باشد

اشکال دارویی

این دارو به صورت ویال های تزریقی یک گرمی، ۲/۵ میلی گرمی و ... یا به صورت قرص ۲/۵ و ... باشد.

شرایط نگهداری

این دارو باید به دور از نور و رطوبت، در محیط خشک، در بسته و در دمای اتاق نگهداری کرد.

عوارض جانبی

عصبی: خواب آلودگی، خستگی، تب، سردرد
گوارشی: بی اشتهايي، تهوع، استفراغ، اسهال، التهاب مخاط دهان
سایر: درد مفاصل و عضلات، ریزش مو، التهاب حنجره، بثورات جلدی، افزایش حساسیت به نور، افزایش سطح اسیداوریک، کاهش سطح سلول های خونی و کاهش مقاومت بدن در مقابل عفونت.

علائم آزمایشگاهی

افزایش تست های کبدی و اسیداوریک سرم و کاهش سلول های خونی.

مراقبت های لازم برای پیشگیری از عوارض دارو

مصرف کننده ی متوترکسات نیاز به انجام معاینات و آزمایش های لازم جهت پیگیری وضعیت بالینی و پیشگیری از عوارض دارد. باید حتماً در زمان های تعیین شده به پزشک مراجعه کنید.
چنانچه دچار تنگی نفس، سرفه خشک و یا هر علامت تنفسی دیگر شدید، فوری پزشک یا پرستار خود را با خبر کنید.
تا زمانی که با این دارو درمان می شوید کاملاً رعایت بهداشت دهان را کنید (پمفلت ۳۳۶ را مطالعه فرمایید). تا ۴ بار در روز دهان را با آب و جوش شیرین تمیز کنید.
از مسواک نرم استفاده کنید.
مصرف هم زمان مسکن هایی مثل ایبوپروفن و ناپروکسن موجب افت عملکرد مغز استخوان و مشکلات گوارشی می گردد.

در صورت بروز التهاب مخاط دهان از خوردن غذاهای داغ، سفت و اسیدی خودداری کنید.

چنانچه با مصرف این دارو دچار استفراغ های پی در پی و قطع نشدنی شدید، حتماً با پزشک یا پرستار خود مشورت کنید.

رژیم غذایی حاوی مکمل های غذایی مثل آهن، ویتامین ها و مواد مغذی؛ مصرف کنید.

طی مدت درمان با متوترکسات از مصرف خودسرانه ویتامین ها خودداری کنید؛ چون برخی از این ویتامین ها حاوی فولیک اسید هستند که می تواند موجب تغییر در آثار درمانی متوترکسات شود.

رژیم غذایی کم پورین داشته باشید: (عدم مصرف گوشت احشاء مثل دل، جگر، سیرابی و حبوبات خشک شده تا ادرار قلیایی شود).

غذاهای کم پورین که هر روز می توانند مصرف شوند شامل: نان سفید و ترد، کیک و شیرینی جات، میوه، زیتون، کره یا مارگارین و روغن ها، دسرهای ژلاتینی، داروهای گیاهی، نوشیدنی های گازدار، شیر، پنیر، بستنی، فرنی، غلات و محصولات آن، شکلات، آجیل ها، قهوه، چاشنی ها، ترشی ها، کرم، تخم مرغ، سبزیجات (به غیر از قارچ و اسفناج، عدس و لوبیاهای خشک و مارچوبه)، نمک، چای، شکر، سرکه و سس سفید.

رژیم کم چربی داشته باشید.

در وعده های شام از خوردن غذاهای سنگین و زیاد پرهیز کنید.

جهت جلوگیری از رسوب اسید اوریک در ادرار از مواد غذایی که ادرار را قلیایی می کنند استفاده گردد مثل انواع میوه و سبزیجات به جز آلو و زغال اخته، لبنیات به جز پنیر و مغزها به جز گردو.

در هر ماه به مدت ۵ روز از مواد غذایی قلیایی کمتر استفاده کنید.

از رژیم غذایی مایعات استفاده کنید: انواع سوپ، آش و خورش کم گوشت، نوشابه های گازدار، ژله.

نیاز پروتئین بدن را با سویا جبران کنید. سویا باعث افزایش ترشح کلیوی اسیداوریک می شود.

در صورتی که بیمار دچار تهوع و استفراغ است می توان از بیسکویت بی شکر، نان تست یا نان خشک استفاده کرد.

چنانکه پزشک شما محدودیتی اعلام نکرده باشد، تا جایی که می توانید مایعات مختلف بدون کافئین بنوشید.

اگر در حین درمان با این دارو متوجه کبودی غیر طبیعی یا خونریزی غیر معمول (مانند استفراغ خونی، خون دماغ شدن، خونی شدن ادرار یا خونریزی از واژن، مدفوع خونی یا تیره) شدید، بی درنگ پزشک یا پرستار خود را مطلع کنید (پمفلت ۳۳۲ را مطالعه فرمایید).

به جای تیغ از ریش تراش برقی استفاده کنید.

از وارد شدن ضربه به پوست جلوگیری کنید.

از مصرف داروهایی که به صورت شیاف هستند اجتناب کنید.

اگر متوجه سیاه رنگ شدن مدفوع خود شدید، فوری پزشک یا پرستار خود را مطلع کنید.

چنانچه تب، گلو درد یا هر گونه علامتی از عفونت ثانویه را مشاهده نمودید، فوری با پزشک یا پرستار خود برای کنترل عفونت مشاوره نمایید (پمفلت ۳۲۴ را مطالعه فرمایید).

از تماس با افراد مبتلا به بیماری های عفونی باید خودداری کنید.

آقایان تا ۳ ماه بعد از قطع دارو از کاندوم استفاده کنند.

از آنجا که مصرف این دارو می تواند با عوارض جانبی زیادی بر روی جنین همراه باشد بنابر این چنانچه خانمی در سنین باروری بوده و تحت درمان با این دارو قرار می گیرد، طی درمان و حداقل یک سیکل ماهیانه از قطع دارو، از روش های مطمئن ضد بارداری استفاده کنید.

در حین درمان شیردهی را قطع کنید زیرا دارو می تواند بر روی نوزاد اثرات سمی داشته باشد.

هر چند شایع نیست اما مصرف این دارو می تواند منجر به ریزش مو شود که نباید هیچ گونه ناراحتی برای فرد به دنبال داشته باشد، زیرا این عارضه موقتی بوده و بعد از قطع درمان خود به خود رویش مجدد مو آغاز می شود. البته لازم به ذکر است که ممکن است تا چند ماه طول بکشد تا رویش مجدد موها شروع شود. موهای جدید از لحاظ ضخامت و رنگ با نوع اول متفاوت هستند.

هنگام ریزش مو می توانید از کلاه گیس مناسب استفاده کنید.

یا من اسم دواء و ذکره شفاء

راهنمای بیمار

توصیه مراقبتی هنگام

مصرف متوترکسات

کد محتوا: ۵۶۰

<http://www.Alzahra.mui.ac.ir>

تلفن پیام گیر: ۰۳۱-۳۶۲۰۲۰۰۸

ایمیل: a.Salamat@azh.mui.ac.ir

چنانچه دچار درد پهلو، تورم انگشتان پا یا دست یا هر گونه تغییر در حجم ادرار و یا افزایش وزن شدید، بی درنگ به اطلاع تیم درمان برسانید.

افراد مبتلا به پسوریازیس که تحت درمان با این دارو هستند نباید به مدت طولانی زیر نور خورشید قرار گیرند؛ زیرا ممکن است ضایعات بیماری آنها تشدید یابد (پمفلت ۲۳۸ را مطالعه فرمایید).

افراد مبتلا به پسوریازیس که با متوترکسات تحت درمان هستند، ممکن است بعد از هر بار درمان با این دارو دچار سوزش و یا التهاب در منطقه ی مبتلا شوند. اما چنانچه بعد از مصرف این دارو ضایعات بیماری آن ها شدیدتر شود یا مدت بیشتری طول بکشد، حتماً پزشک یا پرستار را مطلع نمایند.

به صورت هفتگی شمارش گلوبوهای خونی (CBC) و شمارش پلاکت را انجام دهید. در صورتی که گلبول سفید (WBC) کمتر از ۳۵۰۰ در میلی متر مکعب شده یا تعداد پلاکتی کمتر از ۱۰۰۰۰۰ در میلی متر مکعب شد به پزشک اطلاع دهید.

نهایت کاهش گلبول سفید (WBC) و پلاکت در عرض ۷ روز به وجود می آید.

روزانه ۱۰-۱۲ لیوان مایع مصرف کنید؛ تا از رسوب دارو و بروز سنگ کلیه و مثانه پیشگیری شود.

تست های کلیوی نظیر سطح اوره خون (BUN)، اسید اوریک سرم، کراتینین خون و الکترولیت ها را قبل و طی درمان انجام دهید.

میزان مایعات دریافتی و خروجی را کنترل نمایید و در صورت بروز ده ادراری کمتر از ۳۰ میلی لیتر در ساعت، اطلاع دهید.

قبل و طی درمان تست های کبدی را چک کنید که عبارتند از: بیلی روبین، آلکالین فسفاتاز، ALT,AST، قبل از شروع درمان بیوپسی کبدی در مبتلایان به پسوریازیس انجام می شود.

علائم مسمومیت کبدی را در نظر داشته باشید: گرگرفتگی، خارش، راش، پوست و صلبیه ی زرد رنگ، ادرار تیره، مدفوع بی رنگ، شکم درد، تب و اسهال.

نشانه های دال بر واکنش های شدید آلرژیک را گزارش نمایید که عبارتند از: خارش، راش، کهیر و گرگرفتگی، تورم صورت و زبان، لب و گلو، تنگی نفس و خس خس سینه.

درجه حرارت بدن را هر ۴ ساعت یک بار چک کنید. تب می تواند بر شروع عفونت دلالت داشته باشد.

درجه حرارت را از راه مقعد چک نکنید.

پیش از مصرف داروی خوراکی آنتی اسید به کار رود، دارو باید قبل از زمان خواب یعنی به هنگام شام استفاده شود.

۳۰-۶۰ دقیقه قبل از مصرف دارو از ضد استفراغ می توان استفاده کرد.

به مدت طولانی در معرض نور آفتاب قرار نگیرید.

از کرم های ضدآفتاب استفاده کنید.

از کلاه های نقاب دار استفاده کنید.

برای حفاظت از پوست دست دستکش نخی به دست کنید.

به طور مستمر و ملایم ورزش کنید.

سه بار در هفته به مدت نیم ساعت ورزش یا پیاده روی بسیار مناسب است.

اگر اضافه وزن دارید و یا چاق هستید، سعی کنید تحت نظر متخصص تغذیه به آرامی وزن خود را کاهش دهید؛ زیرا رژیم های سخت و شدید می تواند سبب افزایش اسیداوریک در خون شوند.

توجه داشته باشید چاقی به تنهایی می تواند سبب افزایش اسید اوریک شود. روزانه مقداری گیلاس مصرف نمایید.

مصرف روزانه ۲۵۰ میلی گرم از این میوه می تواند سطح اسیداوریک در خون را کاهش دهد.

مکمل های روغن ماهی استفاده کنید، زیرا اسیدهای چرب امگا۳ برای تسکین درد و ایجاد مفاصل سالم لازمند.

تهیه کننده: خانم اکرم یزدانی "کارشناس پرستاری"

منبع: فارماکولوژی پرستاری بالینی ۲۰۱۹

مشاور علمی: خانم دکتر سارا موسوی "متخصص فارماکولوژی"

طراحی و تدوین: محمود نصر اصفهانی "سوپروایزر آموزش سلامت"

بروزرسانی دفتر آموزش سلامت الزهرا(س) بهمن ۱۳۹۹